

A VIROLINGVISZTIKA RÉSZTERÜLETEI

Béla ISTÓK¹ – Gábor LŐRINCZ²

ABSTRACT

Presently, more and more linguists take notice of the linguistic effects of the coronavirus pandemic. Géza Balázs (2020) goes as far as denoting the linguistic variation produced by the virus as *quarantine language*. In our paper, we use the term *virolinguistics* to denote the linguistic discipline which studies the quarantine language. We see virolinguistics as an umbrella term, which encompasses seemingly different, but thematically (and in their focus) identical (thus pertaining to the virus) linguistic directions. Our paper is an attempt at outlining a new heterogeneous field of research that probes the linguistic changes determined by the virus. We see the task of virolinguistics in the analysis of both the verbal (and pictorial-verbal) methods of pointing out danger (function of warning) and the verbal (and pictorial-verbal) attempts at making fun of the situation (function of relieving tension).

KEYWORDS

Virolinguistics, quarantine language, linguistic landscape, neologisms, memes, emojis

BEVEZETÉS

Napjainkban egyre több nyelvész figyel fel a koronavírus-járvány nyelvi hatásaira. Balázs Géza (2020a) *karanténnyelvnek*, Haitzmann Ágnes (2020) pedig *járványnyelvnek* nevezi a vírus által teremtett nyelvváltozatot. Tanulmányunkban a *vírusnyelvet* vizsgáló nyelvészeti diszciplína megnevezésére a *virolingvisztika* vagy *vírusnyelvészet* terminust használjuk. A virolingvisztikára olyan ernyőfogalomként tekintünk, amely felöleli az egymástól látszólag eltérő, de témájukban (fókuszukban) azonos (vírustartalmú) nyelvészeti irányvonalakat. Tanulmányunk kísérlet egy új, a járvány által determinált nyelvi változásokat szondázó heterogén kutatási terület körülhatárolására. A virolingvisztika feladatát egyrészt a fennálló veszélyre való nyelvi (és képi-nyelvi) rámutatás módjának (figyelmeztető funkció), másrészt pedig a kialakult helyzetet karikírozó nyelvi (és képi-nyelvi) megoldások (feszültségoldó funkció) vizsgálatában látjuk.

1. A VÍRUS HATÁSA A SZÓKÉSZLETRE

A vírus okozta legszembetűnőbb nyelvi változások a nyelv szókészletét érintik. Csupán néhány hónap alatt több száz, a járványhelyzetre reflektáló új szó, illetve kifejezés jelent meg nyelvünkben, előbb a közösségi oldalak kommentáradataiban, később pedig a sajtóban is. E produktumok első tudományos igényű dokumentációját, feldolgozását Veszelszki Ágnes végezte el. A *Kórleenyomat és korleenyomat – új szavakkal kifejezve* című esszéjében (2020a) az év első harmadának nyelvi leleményeit, saját terminusával *koroneologizmusait* (*korona x neologizmus*) mutatja be. Egy rövid részlet (néhány példa) a cikkből:

¹ Mgr. Istók Béla, PhD. Selye János Egyetem, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék. vojtech.istok@gmail.com

² Mgr. Lőrincz Gábor, PhD. Selye János Egyetem, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék. kiscsakany@gmail.com

„A járvány megjelenésekor és a bezárkózás hírének hallatára *pánikvásárlás* indult meg az üzletekben, és két árucikk fogyott el (a fertőtlenítőszeren kívül) a leggyorsabban: a toalettpapír (*vécépapírkrízis*) és a kenyérsütéshez is használatos élesztő (ezt örökíti meg az *élesztőpárbaj* szó: a hiánycikknek számító élesztőért küzdelem indult a boltokban)” (uo.).

A fenténél is jelentősebb alkotás az év közepén publikált *Karanténszótár. Virális tartalom* című munka (Veszelszki 2020b), amely 400 *koroneologizmust* mutat be: „különböző stílusrétegekből, nyelvváltozatokból tartalmaz szókincselemeket: a köznyelvi, szinte szlengszerű, gyakran játékos szavaktól az újságírói-publicisztikai leleményeken át a vírusfertőzés miatt a mindennapi használatba bekerült orvosi szaknyelvi szakkifejezésekig és a hivatali nyelv szókészleteti elemeiig” (W1).

Schirm Anita a *Nyelvészet mindenkinek* nevű hiánypótló YouTube-csatornáján három különböző videóban (2020a, 2020b, 2020c) is foglalkozik a vírusnyelv szókincsével, metaforáival. Ezek jelentőségét a következőképpen magyarázza: mivel a hétköznapi emberek „nem rendelkeznek járványtani ismeretekkel, [...] a hasonlóságon alapuló látványos, szemléletes képekkel hozzájuk is közelebb lehet vinni [...] a járványnak a jellemzőit” (2020c). A sajtó gyakran *háborúként*, *harcként*, *ellenségként* láttatja a vírust, az elvont fogalmat konkrét képekkel jeleníti meg (2020b, 2020c). Maga a *koronavírus* kifejezés is egy „külső hasonlóságon alapuló metafora, hiszen a burokba ágyazott fehérjetüskék a nap koronájához hasonlóan helyezkednek el” (2020c).

Ludányi Zsófia a *Helyesírási kérdések pandémia idején* című tanulmányában (2020) a szókészlet bővülése kapcsán felmerülő helyesírási anomáliákat, illetve bizonytalanságokat vizsgálja. A központi problémát szerinte a koronavírus-betegség (ang. *coronavirus disease*) mozaikszóként, pontosabban összevont szóként terjedő nevének különböző írásmódjai (pl. *COVID-19*, *COVID–19*, *Covid-19*, *Covid19*) okozzák, amelyek egymás variánsainak is tekinthetők (Ludányi 2020: 33).

„A betegség nevének írásmódját illetően a Nyelvtudományi Intézet nyelvi tanácsadó szolgálata egyeztetett az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Bizottságának és a korábban működő Orvosi Nyelvi Munkabizottságának képviselőivel, s az az állásfoglalás született, hogy általános, köznyelvi használatban a *Covid19*, míg az orvos olvasóknak, szaktudományos használatra szánt szövegtípusokban a betűszoói írásmódú *COVID19* javasolható” (Ludányi 2020: 34).

Ludányi ugyanakkor hozzáteszi, hogy a betegségnek mindmáig nincs kodifikált, szótárban rögzített írásmódja: „nem sérti a normát, azaz nem követ el helyesírási hibát az sem, aki nem követi a fent említett ajánlást” (34).

Sokak számára gondot okozhat a hatnál több szótagú többszörös (általában háromtagú) összetételek írásmódja is. Ezeket az AkH¹² 139. szabálypontja alapján „ködőjellel tagoljuk [...] a fő összetételi határon: *koronavírus-járvány*, *koronavírus-beteg*, (lehet *koronavírusos beteg* is), *koronavírus-hisztéria*” (Ludányi 2020: 35).

A folyamatosan megjelenő új szavakat a szóalkotástan és a nyelvi variabilitás felől is érdemes megvizsgálnunk. Veszelszki (2020a) fentebb idézett példái is mutatják, hogy a szóösszetétel továbbra is napjaink legnépszerűbb szóalkotási eljárása. A kompozitumok első tagját általában a *karantén*, a *korona*, a *járvány*, a *vírus* vagy a *kovid* (vagy ang. *covid*) szavak adják (lásd szlovákiai sajtónyelvi példák: 1. ábra).

1. ábra: Sajtónyelvi szóösszetételek (vírusnyár, koronamérleg) (forrás: W2, W3)

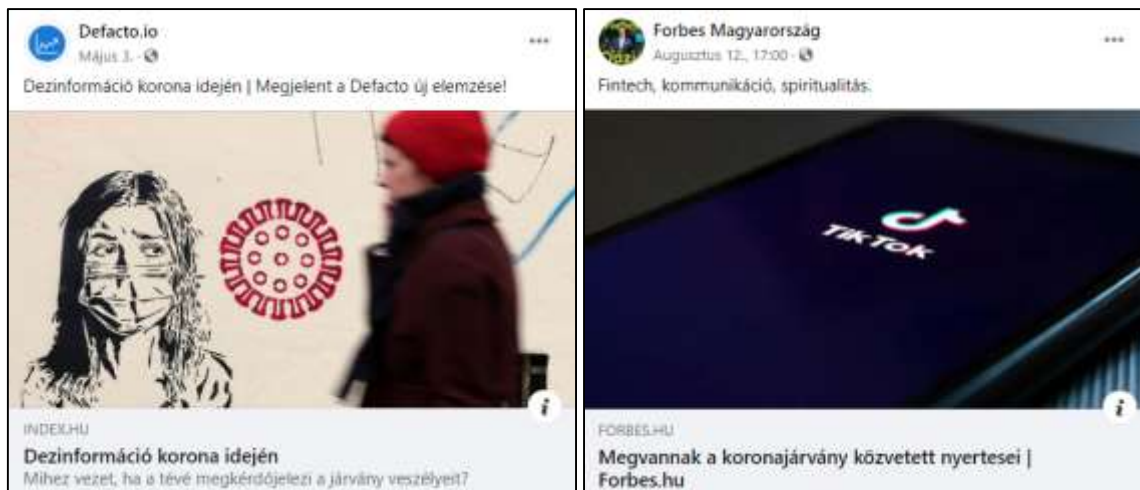
Jelentős nyelvi változás, hogy néhány „ritkább szóalkotási mód” (Lengyel 2000) rendkívül produktívá vált napjainkra (Istók 2018: 53–99). Különösen igaz ez a humoros szógyártó műveletekre, a szóösszerántásra és a szándékos szóferdítésre. Az előbbi eljárás terméke a *kovidióta* 'a járvány idején meggondolatlanul viselkedő egyén' (*kovid* x *idióta*), a *karantanszéki* 'karanténidőben tartott online tanszéki értekezlet' (*karantén* x *tanszéki*) vagy a *koronátha* 'koronavírus-nátha' (*korona* x *nátha*) (saját gyűjtés). A szándékos szótorzítás találó példája a *kajantén* 'a karantén idején készített étel' (Veszelszki 2020a) vagy a *Djokovid* kifejezés (saját gyűjtés), amely a világelső teniszező Novak Djokovic pozitív koronavírus-tesztjére utal (lásd: 2. ábra).

2. ábra: Szándékos szóferdítés az angol sajtóból (Djokovid) (forrás: W4)

Az informális beszédhelyzetekben a *koronavírus* és a *koronavírus-járvány* lexémák helyén egyre gyakrabban találkozhatunk a jelentéstapadás eredményezte *korona* kifejezéssel; az utóbbi

változataként az alakilag szintén redukált *koronajárvány* is előfordulhat (lásd: 3. ábra). A jelentésbeli határok „elmosódását” figyelhetjük meg a *járvány(helyzet)* különböző megnevezéseiben. Ennek oka, hogy bizonyos szövegekörnyezetben, pl. a [...] *idején* szószerkezetben szinonimaként is használják a *korona*, a *koronavírus*, a *koronajárvány*, a *koronavírus-járvány*, a *vírus*, a *kovid* (ang. *covid*), a *karantén* stb. kifejezéseket.

3. ábra: Jelentéstapadás a magyarországi sajtóból (*korona, koronajárvány*) (forrás: W5, W6)

A nyelvi variabilitás időnként nyelvművelői, illetve terminológiai kérdéseket is felvet. A járvány megfékezését támogató óvintézkedések egyikének, az egymás közötti 1,5–2 méteres távolság betartásának a megnevezéseként az angol, a szlovák, a román, a magyar stb. nyelvben is széleskörűen elterjedt a *szociális távolságtartás* kifejezés (ang. *social distancing*; szlov. *sociálny odstup*, rom. *distanța socială*). A hétköznapokban ennek több formájával is találkozhatunk: *társas, társadalmi, társasági, közösségi* stb. *távolságtartás*. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) a fentiek helyett a *fizikai távolságtartás* (ang. *physical distancing*) terminust használja (W7). Balázs Géza (2020b) is ez utóbbi, valamint az *emberek közötti távolságtartás* kifejezést javasolja: „a szociális távolságtartás a magyarban úgy érthető, hogy társadalmi távolságtartás, vagyis a társadalmi csoportok, rétegek közötti távolság, hogy tudományos legyen: izoláció”. A Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda (Manyszi) az *udvariassági távolságtartás* kifejezést ajánlja indoklás nélkül (W8).

A fenti példához hasonlóan sok szinonimája terjed még a *védőmaszk* kifejezésnek: *maszk, szájmászk, arcmaszk, arcvédő maszk, egészségügyi maszk* stb.

2. A VÍRUS HATÁSA A NYELVI KAPCSOLATTARTÁSRA

Domonkosi Ágnes és Ludányi Zsófia a „*Vigyázzatok magatokra! Vigyázzunk egymásra!*” *E-mail-formulák járvány idején* című tanulmányukban (2020) a pandémia nyelvi kapcsolattartásra gyakorolt hatásait vizsgálják. Kutatásuk egyik konklúziója, hogy „az egészségi állapotra utaló elemek a magyar levelekben” az angol nyelvű e-mailezési gyakorlattól eltérően „leginkább a záró részben szerepelnek” (34). Megállapítják továbbá (uo.), hogy „gyakoribbak lettek a közelséget hangsúlyozó megnyilatkozások”, a fizikai távolságtartást a szolidaritást, a törődést kifejező nyelvi eszközök ellensúlyozzák (pl. *Vigyázz magatokra és jó bábozást és bábkészítést kívánok Neked! Ölelések és #maradjotthon*). A tanulmányból azt is megtudjuk, hogy az általában politikai és üzleti jellegű szlogenek (*Maradj otthon!*; *A vírus nem győzhet!*; *Segítsünk egymáson, mert a HŐSÖK köztünk élnek!*) is népszerű elemei az elektronikus levelezést lezáró szakaszoknak (36).

A virtuális ölelés mint a valós fizikai távolságot „eltakaró” gesztus már a Facebook reakciógombtárában is megtalálható. A 4. ábrán egy szlovákiai magyar Facebook-felhasználó bejegyzését és az arra érkező reakciókat láthatjuk (a településről készült fényképeket kivágtuk az ábrából): a Magyarország és Szlovákia közötti határzár okozta távolság csökkentésének látszatát kelti az együttérzést kifejező „szívölelő mosolykód” használata.

4. ábra: Virtuális ölelés a Facebookon

3. A VÍRUS HATÁSA A NYELVI TÁJKÉPRE

A koronavírus-járvány rányomta bélyegét a közterületek nyelvi tájképre is: az üzletek, hivatalok, iskolák, mozik, tömegközlekedési eszközök stb. ajtajait, ablakait veszélyre figyelmeztető, illetve maszkhasználatra, kézfertőtlenítésre, fizikai távolságtartásra stb. felszólító feliratok lepték el. A jelenség különösen érzékeny lehet a határon túli magyarok számára, hiszen azok anyanyelven történő tájékoztatása is rendkívül fontos feladat. A Szlovák Köztársaság 1999. évi kisebbségi nyelvtörvénye kimondja, hogy a veszélyre figyelmeztető feliratokat magyar nyelven is fel kell tüntetni:

„A magyarul lakta településeken a polgárok életének, egészségének biztonságát érintő, illetve a polgárok személyi és vagyónbiztonságával kapcsolatos információkat a nyilvánosság által hozzáférhető helyeken, kötelezően fel kell tüntetni magyar nyelven is” (Cúth–Horony–Lancz 2012: 25).

Dél-Szlovákia településein, köztük a magyar többségű Komáromban (Komárno) a fenti rendelkezés ellenére nemcsak kétnyelvű, hanem egynyelvű szlovák feliratokkal is találkozhatunk (lásd: 5. ábra). Ezek a magyar fordítás hiányát (*rozostup* 'távolság', *dezinfekcia* 'fertőtlenítés', *rúško* 'védőmaszk') a legtöbbször a felszólítás tartalmát szemléltető ábrával próbálják ellenpontosítani.

5. ábra: Egynyelvű szlovák felirat a komáromi vásárcsarnok egyik üzletének ablakán

A kétnyelvű táblákon a szlovák nyelvű felirat a bevált praxist követve megelőzi a magyart, a betűk típusa és mérete azonos (lásd: 6. ábra). A célnyelvi szöveg többnyire pontosan követi (igyekszik követni) a forrásnyelvi szöveget. Szabad fordításra csak ritkán találunk példát: *Zákaz vstupu bez rúška!* 'Védőmaszk nélkül belépni tilos!' – *Védőmaszk viselése kötelező!*

6. ábra: Kétnyelvű felirat a komáromi Marianum Egyházi Iskolaközpont kapuján

Vannak természetesen esetek, amikor a járványra figyelmeztető felirat először magyarul jelenik meg (vagyis az adott településen többséginek számító nyelven), és csak ezt követi (pontosabban alatta helyezkedik el) a szlovák nyelvű tiltás; illetve elvétve ugyan, de találkozhatunk egynyelvű magyar feliratokkal is (lásd: 7. ábra).

7. ábra: Magyar és magyardomináns felirat Nagymegyeren és Bősön

A nyelvitájkép-kutatás körén kívül eső nyelvpolitikai probléma még a szóbeli tömegtájékoztató nyelvi kérdése. Ennek kapcsán Czímer Gábor, az Új Szó munkatársa a Szlovákia déli részén áthaladó vonatjáratok hangosbemondóinak egynyelvűségét bírálja:

„Az állami vasúttársaság vonatain magyarul nem figyelmeztetnek a koronavírus-járvány megelőzésére. [...] A kisebbségek által lakott településeken a koronavírus-járvány veszélyeire figyelmeztető, a hangosbemondóban elhangzó felhívásokat a nemzetiség nyelvén is be kell mondani” (2020).

4. A VÍRUS HATÁSA AZ INTERNETES NYELVI TÁJKÉPRE

A koronavírus-járvány a közösségi oldalak vizuális nyelvhasználatát is „megfertőzte”. A virtuális nyelvi tájkép *koronalizmusai* (Schirm 2020a) közé soroljuk többek között a *koronamodzsikat* (‘koronavírus-emodzsik’, saját fogalmunk), a *koronamémeket* (‘koronavírus-mémek’, Veszelszki 2020c) és a fentebb tárgyalt *koroneologizmusokat* (‘koronavírus-neologizmusok’, Veszelszki 2020a).

A járvány kitörésével csaknem egy időben jelentek meg vagy értelmeződtek újra a fertőzést és az óvintézkedéseket ábrázoló emodzsik (piktogramok). Ilyenek például az *Arc egészségügyi maszkkal* (*Face with Medical Mask*), a *Mikróba* (*Microbe*) és a *Kézmosás* (*Handwashing*) nevű képszók. Ezeket mi jelen tanulmányunkban *koronamodzsik*nak nevezzük.

A 8. ábrán a komáromi Monostori Erőd Facebookon is megosztott plakátjait láthatjuk (a felhívások Észak-Komárom billboardjain is megjelentek, tehát a fizikai világ nyelvi tájképének éppúgy részei, mint a virtuálisénak). A megelőzést, illetve szolidaritást hirdető népszerű szlogenek (*Viselj maszkot!*; *Moss kezet!*; *Segíts az időseknek!*; *Maradj otthon!*) egy-egy szóelemének képszóval való helyettesítése figyelemfokozó erővel bír, Nyíri Kristóftól (2000) tudjuk ugyanis, hogy „az emberek elsősorban képekben gondolkoznak, s csak azután szavakban”. Arra is érdemes rámutatni továbbá, hogy *Az erőd legyen veled* szlogen nemcsak az *erőd* szó grammatikai homonímiája (‘védelmi építmény’ vs. ‘a létfenntartáshoz szükséges képesség’ + birtokos személyjel) folytán ragadja meg a figyelmünket, hanem azáltal is, hogy a közkezdvelt Csillgok Háborúja-sorozatból jól ismert *Az erőd legyen veled* köszönési formulának a (részleges) újraértelmezésével térhez és időhöz kötve aktualizálja a film azon alapproblémáját, hogy bár mi, lázadók, kevesen vagyunk, a túlerő hatalmas, mégis egyetlen kiút létezik csupán: ha felvesszük a harcot, és vállvetve kitartunk a végsőkig.

8. ábra: A Monostori Erőd plakátjai (forrás: W9, W10, W11, W12)

Veszelszki Ágnes „A komment teszi fel rá a koronát”. *Humor és mémek a koronavírus idején* című tanulmányában (2020c) a koronavírussal kapcsolatos internetes mémeket elemzi tematikus csoportok alapján (pl. pánikvásárlás, társas távolságtartás, távoktatás). A koronamémek népszerűségét elsősorban a megkönnyebbülélmélettel magyarázza: e koncepció szerint „a humor fő funkciója a belső és társas-társadalmi feszültség kiengedése, amelynek révén a humort használó(k) megkönnyebbülnek, felszabadulnak a nyomás alól”. Hozzá kell azonban tennünk, hogy a koronamémek (lásd: 9. ábra) a befogadót a szórakoztatáson és feszültségoldáson túl a járvány veszélyeire is emlékeztetik, jelentőségük pedig ennél fogva ösztársadalmi mércével mérhető.

9. ábra: Koronamémek (forrás: W13)

ÖSSZEGZÉS

Mindannyian szemtanúi vagyunk annak, hogy a járványhelyzet új nyelvet, nyelvváltozatot teremt. Befolyásolja többek között a szókészletet, a nyelvi kapcsolattartást, a valós és virtuális nyelvi tájképet. Tanulmányunkban e nyelvi hatások felvázolására, a *virolingvisztika* vagy *vírusnyelvészet* folyamatosan kirajzolódó irányvonalainak a kijelölésére vállalkoztunk (természetesen a teljesség igénye nélkül). A látszólagos heterogenitás „rendezőelvét” a fertőzés veszélyére való állandó rámutatásban (figyelmeztető funkció) és a járványhelyzet kreatív képi, illetve nyelvi ábrázolásában (feszültségoldó funkció) látjuk.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] AkH.¹²: *A magyar helyesírási szabályai* 2015. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- [2] Balázs Géza 2020a. Koronavírus: nyelvi gyorsteszt. *E-nyelv Magazin*. 12. évf. 2. sz. <http://e-nyelvmagazin.hu/2020/05/18/koronavirus-nyelvi-gyorsteszt/> (2020. 07. 11.)
- [3] Balázs Géza 2020b. Szociális távolságtartás? <https://www.balazsgeza.hu/?p=10855> (2020. 09. 07.)
- [4] Czímer Gábor 2020. Az állami vasúttársaság vonatain magyarul nem figyelmeztetnek a koronavírus-járvány megelőzésére. *Új Szó*. https://ujso.com/kozelet/az-allami-vasutttarsasag-vonatain-magyarul-nem-figyelmeztetnek-a-koronavirus-jarvany?fbclid=IwAR2qU16Wli5lPt6oQ9G8qfIQETI4Ly0ONfPsINT2zDdpMAiqECUJ_V_aObIY (2020. 09. 08.)
- [5] Cúth Csaba – Horony Ákos – Lancz Attila 2012. *Nyelvi jogok Szlovákiában. Anyanyelvhasználati útmutató*. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Somorja.
- [6] Domonkosi Ágnes – Ludányi Zsófia 2020. „Vigyázzatok magatokra! Vigyázzunk egymásra!” E-mail-formulák járvány idején. *Amega*. 27. évf. 3. sz. 34–37.
- [7] Haitzmann Ágnes 2020. „Járvány nyelv” és maszkkészítés: velünk élő népművészet? <https://www.friss.hu/aktualis/jarvanynyelv-es-maszkkeszites-velunk-elo-nepmuveszet> (2020. 09. 06.)
- [8] Istók Béla 2018. *Internetes futballnyelvhasználat. Közösség, mémek, szóalkotás* (Pandora Könyvek, 40. kötet). Líceum Kiadó. Eger.
- [9] Lengyel Klára 2000. A ritkább szóalkotási módok. In Keszler Borbála (szerk.): *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 341–350.
- [10] Ludányi Zsófia 2020. Helyesírási kérdések pandémia idején. *Amega*. 27. évf. 4. sz. 33–35.
- [11] Nyíri Kristóf 2000. A gondolkodás képlemelete. Az ELTE BTK Filozófiai Intézete és Nyelvfilozófiai Kutatócsoportja által 2000. október 5-én és 6-án rendezett *Nyelv, megértés, interpretáció: A nyelv mint a kortárs filozófiai áramlatok közös problémája* c. konferencián tartott előadás. <http://mek.niif.hu/00500/00587/html/> (2020. 09. 09.)
- [12] Schirm Anita 2020a. *Vírusos a nyelvünk?! – A koronavírus-járvány hatása a nyelvre*. https://www.youtube.com/watch?v=7x4F3Dhub-A&t=283s&ab_channel=Nyelv%C3%A9szetmindenkinék (2020. 09. 18.)
- [13] Schirm Anita 2020b. *A koronavírus-járvány metaforáinak nyomában – Avagy mit árul el a járványról a szóhasználat?* https://www.youtube.com/watch?v=ZHYVX7jAJ9c&t=521s&ab_channel=Nyelv%C3%A9szetmindenkinék (2020. 09. 18.)
- [14] Schirm Anita 2020c. *Vírusos metaforák?! – A koronavírus-járvány metaforáiról*. https://www.youtube.com/watch?v=7uR6-ZysFCM&t=212s&ab_channel=Nyelv%C3%A9szetmindenkinék (2020. 09. 18.)

- [15] Veszelszki Ágnes 2020a. „Kórlenyomat és korlenyomat – új szavakkal kifejezve”. *E-nyelv Magazin*. <https://e-nyelvmagazin.hu/2020/04/16/korlenyomat-es-korlenyomat-uj-szavakkal-kifejezve/> (2020. 07. 11.)
- [16] Veszelszki Ágnes 2020b. *Karanténszótár. Virális tartalom*. Inter–IKU. Budapest.
- [17] Veszelszki Ágnes 2020c. „A komment teszi fel rá a koronát”. Humor és mémek a koronavírus idején. *E-nyelv Magazin*. 12. évf. 2. sz. <https://e-nyelvmagazin.hu/2020/05/18/koronamem/> (2020. 07. 11.)

FORRÁSJEGYZÉK

- W1: <https://www.veszelszki.hu/karantenszotari-elszo.html> (2020. 09. 06.)
- W2: <https://www.facebook.com/ujszo/posts/10159453784465752> (2020. 09. 06.)
- W3: <https://www.facebook.com/parameter.sk/posts/10157107564621109> (2020. 09. 06.)
- W4: <https://www.facebook.com/philstarnews/posts/10164499441835713> (2020. 09. 06.)
- W5: <https://www.facebook.com/defacto.io/posts/1888823751248417> (2020. 09. 06.)
- W6: <https://www.facebook.com/ForbesMagyarország/posts/3041194469331578> (2020. 09. 06.)
- W7: <https://www.who.int/westernpacific/emergencies/covid-19/information/physical-distancing> (2020. 09. 07.)
- W8: <https://e-nyelv.hu/2020-07-08/szocialis-fizikai-tavolsagtartas/> (2020. 09. 07.)
- W9: <https://www.facebook.com/monostorierod/posts/3091509950868719> (2020. 09. 08.)
- W10: <https://www.facebook.com/monostorierod/posts/3072484539437927> (2020. 09. 08.)
- W11: <https://www.facebook.com/monostorierod/photos/a.208476769172066/3074892762530438/?type=3> (2020. 09. 08.)
- W12: <https://www.facebook.com/monostorierod/posts/3071864732833241> (2020. 09. 08.)
- W13: <https://www.facebook.com/groups/650299081735368> (2020. 09. 09.)